

КОМПОНЕНТИ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розкриті теоретичні аспекти практико-орієнтованої підготовки майбутніх учителів технологій. Проаналізовані компоненти та стандарти технологічної освіти з позицій практико-орієнтованого підходу.

Ключові слова: практико-орієнтований, підготовка вчителів технологій, вищий навчальний заклад.

Актуальність проблеми. Практико-орієнтований підхід – це метод викладання і навчання, що дозволяє студентам поєднувати навчання у вищому навчальному закладі з практичною роботою. Студентів ставлять в реальні робочі умови, в яких вони отримують відповідні практичні та соціальні навички, необхідні для успішної роботи.

Важливо застосовувати практико-орієнтований підхід, починаючи з першого курсу: адже саме на початку навчання закладаються основи професії. Тому планування та проведення перших практичних занять вже необхідно розпочинати виходячи з перспективи отримання професії вчителя. Традиційний підхід підготовки вчителів лише опосередковано зорієнтований на загальноосвітній навчальний заклад, безпосередній контакт відбувається достатньо короткочасно в межах різних видів педагогічних практик.

Незважаючи на те, що в освітніх установах існують творчо працюючі педагоги, нові напрямки в технології освітнього процесу деколи повільно реалізуються в масовій практиці. Проблема полягає в тому, що той навчальний матеріал, який використовується в процесі навчання, далеко відстоїть від живої практики та життєвого досвіду учнів, на навчальних заняттях рідко обговорюються практичні проблеми та аналізуються ситуації з повсякденного життя.

Таким чином виникає необхідність з'ясувати перспективи модернізації сучасної вищої педагогічної освіти, одним з аспектів якої може стати впровадження практико-орієнтованого підходу до підготовки майбутніх учителів технологій.

Мета статті – проаналізувати компоненти практико-орієнтованої підготовки майбутнього вчителя технологій з позицій стандарту технологічної освіти.

Аналіз попередніх досліджень. Все більше фахівців у галузі професійної освіти приходять до думки про необхідність розробки нового напрямку теорії професійної педагогіки – особистісно-розвиваючої парадигми, зумовленої специфікою середньої професійної освіти і необхідністю переходу від переважно інформаційної освітньої технології до практико-орієнтованої [2], яка забезпечує розвиток кваліфікованого, конкурентоздатного і професійно-мобільного працівника.

За змістом І.С. Сергеев виділяє наступні види проєктів: практико-орієнтований, дослідницький, інформаційний проєкт, творчий і рольовий проєкт [3, с. 54-55].

Принципами організації практико-орієнтованого навчання є [1]: мотиваційне забезпечення навчального процесу; зв'язок навчання з практикою; свідомість і активність студентів у навчанні. Таким чином, в рамках практико-орієнтованого навчання на кожному навчальному занятті повинна розвиватися внутрішня мотивація навчання, оскільки з'являється можливість вільного вибору способів вирішення обговорюваної проблеми; студенти відчують власну компетентність; переживають власну автономію.

Виклад матеріалу. Готовність майбутнього вчителя до навчання учнів визначається сформованістю її компонентів: мотиваційного; вольового; орієнтаційного; операційного; оціночного.

Ці компоненти визначають теоретичну і практичну готовність майбутнього вчителя технологій до навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Теоретична готовність передбачає знання студентом психолого-педагогічної сутності формування умінь та навичок, закономірностей процесу навчання і практичної діяльності в ньому, методик формування умінь. Ці знання майбутній вчитель технологій може отримати в процесі вивчення теоретичного аспекту теорії навчання технологій на заняттях з дисциплін професійної та практичної підготовки.

Для з'ясування умов, що забезпечують формування теоретичної готовності майбутнього вчителя, нами, перш за все, проведено аналіз: державного стандарту вищої педагогічної освіти; програм з психолого-педагогічних дисциплін; навчальних посібників з психолого-педагогічних дисциплін.

Практична готовність (уміння застосовувати методики формування знань та умінь на практиці) майбутнього вчителя технологій до навчання учнів формується в процесі оволодіння студентом досвідом навчально-виховної діяльності в період навчання в педагогічному вищому навчальному закладі.

Для з'ясування умов, що забезпечують формування практичної готовності студента-випускника до навчання учнів, проведений аналіз: змісту і характеру завдань для різних видів практик; співвідношення репродуктивних і творчих ситуацій на навчальних заняттях у вищому навчальному закладі.

Нормативними документами, що визначають вимоги до підготовки майбутнього вчителя технологій, служить державний освітній стандарт (освітня кваліфікаційна характеристика, освітня професійна

програма), який орієнтує викладачів вищого навчального закладу на вимоги до професійної підготовки студентів.

Зазначені документи визначають загальні вимоги за такими напрямками: структура та освітні програм вищої професійної освіти, умови їх реалізації, нормативи навчального навантаження, його максимального об'єму тощо. Частиною державного стандарту є вимоги до мінімуму змісту та рівня підготовки майбутніх учителів технологій. У них дано характеристику сфери професійної діяльності вчителя, вимоги до рівня підготовки випускників, що реалізуються в різних циклах навчальних дисциплін.

З усіх вимог до рівня підготовки вчителя технологій до навчання учнів, будемо розглядати тільки ті, які безпосередньо орієнтують викладачів і студентів на формування відповідної готовності в цілому.

У стандарті вказані загальні вимоги до спеціаліста, а також вимоги з дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки, математичної, природничо-наукової підготовки, професійної та практичної підготовки (професійної підготовки, спеціальних дисциплін, спеціальних дисциплін, практичної підготовки).

Розглянемо вплив вимог державного стандарту підготовки фахівців технологічної освіти на формування компонентів готовності майбутнього вчителя технологій до професійної діяльності з позицій практико-орієнтованого підходу.

1. Усвідомлення особистісної та соціальної значущості своєї професії; володіння цілісним уявленням про освіту як особливу сферу соціокультурної практики.

Оскільки замовлення суспільства загальноосвітній школі полягає у формуванні всебічно розвинутої особистості, яка здатна включитись у систему виробничих відносин суспільства, то усвідомлення майбутнім учителем технологій соціальної значущості своєї професії дозволяє формувати у нього, зокрема, потреби в організації такого навчально-виховного процесу, в якому б особистість розвивалася з орієнтацією на продуктивну діяльність, тобто розвивалися б її якості, у тому числі здібності до аналізу сфер застосування на практиці здобутого досвіду. Поряд з потребою формуються й інтерес майбутнього вчителя до педагогічної професії, і її практико-орієнтованої спрямованості. Таким чином, виконання цієї вимоги впливає на формування мотиваційно-вольового компоненту готовності майбутнього вчителя технологій до навчання учнів і орієнтує викладачів вищого навчального закладу в процесі практико-орієнтованої діяльності формувати у майбутнього вчителя стійких мотивацій до даної сфери навчання.

2. Знання вчителем основ Конституції, етичних і правових норм, що регулюють ставлення людини до людини, навколишнього середовища, вміння враховувати їх при підготовці соціальних проектів. Знання вчителем прав і свобод учнів, а також їх дотримання.

Для організації суб'єктно-суб'єктних відносин, виділених як фактор, що впливає на розвиток практичних умінь учнів, необхідні знання і виконання вчителем цієї вимоги. Поряд з цим, вони дуже впливають на формування у майбутнього вчителя технологій комунікативних умінь, які є елементом операційного компонента готовності майбутнього вчителя до навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів і які можна сформулювати лише в межах практико-орієнтованого навчання студентів.

3. Володіння системою знань про закономірності й принципи освітнього процесу та вміння використовувати їх у своїй професійній діяльності: знання про природу і структуру людського знання, про особливості функціонування знання в сучасному суспільстві; знання про сферу освіти, сутність і структуру освітніх процесів; знання сучасних психолого-педагогічних концепцій, предметних методик; знання закономірностей цілісного педагогічного процесу, сучасних психолого-педагогічних технологій; знання сутності технологій розвивального навчання; вміння вчителя проектувати, реалізовувати, оцінювати, коригувати.

Всі знання, що входять до вимог стандарту з підготовки фахівця визначають орієнтаційний компонент готовності майбутнього вчителя технологій до навчання учнів. Вимоги до наявності у фахівця сформованих умінь застосовувати знання у своїй професійній діяльності орієнтують і викладача, і студента на формування в останнього операційного компонента готовності який можливо ефективно сформулювати лише в умовах практико-орієнтованого навчання.

4. Володіння системою знань про взаємозв'язки фізичного, психічного і соціального здоров'я людини і суспільства.

Засвоєння цих знань в цілому дозволить студенту оволодіти знаннями про вікові та індивідуальні особливості особистості, врахування яких при практико-орієнтованому навчанні, дозволить майбутньому вчителю технологій планувати свою діяльність і діяльність учнів, оптимізуючи процес формування прикладних знань та умінь.

5. Володіння професійною мовою предметної області знань, вміння коректно висловлювати і аргументовано обґрунтовувати положення предметної області знань: володіння культурою мислення, мовлення, спілкування; володіння знаннями умов і форм мовної комунікації; володіння технікою мовної діяльності; знання закономірностей спілкування і способів управління індивідом і групою, а також володіння вмінням педагогічного спілкування.

Володіння професійною мовою визначає успішність: процесу оволодіння студентом системою знань і умінь з технологій, які є передумовами розвитку прикладних знань та умінь; відносин, що складаються в процесі практико-орієнтованого навчання які є чинником, що впливає на розвиток відповідних здібностей.

6. Володіння сучасними методами пошуку, обробки та використання інформації, вміння інтерпретувати й адаптувати інформацію для адресата.

Ці вимоги орієнтують викладачів і студентів на формування в процесі практико-орієнтованого навчання у останніх інформаційних умінь як виду організаторських умінь, що є, у свою чергу, елементом

операційного компоненту готовності майбутнього вчителя технологій до навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

7. Здібності до аналізу власних позицій, вибору нових форм і методів роботи.

Дана вимога впливає на формування рефлексивних умінь у майбутнього вчителя технологій, що є основою оціночного компонента його готовності до навчання учнів. При практико-орієнтованій підготовці це дозволяє майбутньому вчителю коригувати власну діяльність, удосконалювати її з метою оптимізації.

8. Володіння організаційно-діяльними вміннями, необхідними для самоаналізу, розвитку власних здібностей і підвищення кваліфікації.

Ця вимога орієнтує викладачів вищого навчального закладу в процесі практико-орієнтованого навчання на формування у студента – майбутнього вчителя технологій, творчих здібностей, рівень яких буде визначати успішність діяльності з розвитку творчих здібностей учнів. Дана вимога, також визначає вплив на формування мотиваційно-вольового та оціночного компонентів готовності студента до професійної діяльності.

9. Володіння вміннями психолого-педагогічної діагностики.

Уміння вчителя діагностувати рівень розвиненості практико-орієнтованих умінь учнів є одним з обов'язкових умінь, що входять у його сформований операційний компонент готовності. Тому дана вимога націлює викладача вищого навчального закладу на формування вміння у майбутнього вчителя технологій застосовувати різні методики психолого-педагогічної діагностики.

10. Знання основ організації дослідно-експериментальної та дослідницької роботи у сфері освіти.

Ця вимога актуалізує в системі підготовки майбутнього вчителя технологій не тільки знання, але й уміння організувати і реалізувати власну дослідно-експериментальну та дослідницьку роботу, що буде сприяти його постійному професійному зростанню, творчому пошуку в сфері освіти. Поряд з цим дана вимога орієнтує викладачів вищого навчального закладу на формування такого вміння у студента. Це можливо лише в процесі накопичення студентом досвіду практико-орієнтованої діяльності, що визначено як необхідна умова для формування готовності майбутнього вчителя технологій до якісного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Висновок. Державний освітній стандарт, з одного боку, орієнтує викладачів вищого навчального закладу на формування компонентів готовності майбутнього вчителя технологій до навчання учнів, тому що він служить основою для створення навчальних програм. З іншого боку, державний освітній стандарт зобов'язує викладача виконувати його вимоги, а це передбачає організацію ним практико-орієнтованого навчання майбутнього вчителя.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці концепції практико-орієнтованої підготовки майбутніх учителів технологій для освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр та магістр.

Використані джерела

1. Интеграция науки, образования и производства – стратегия развития инновационной экономики. Материалы I Международной научно-практической конференция (Екатеринбург, 25 – 26 января 2011 г.) / [отв. за вып. М.В. Фёдоров, Э.В. Пешина, В.П. Иваницкий]. – Екатеринбург: Изд-во Урал. гос. эк. ун-та, 2011. – 201 с.
2. Михайлова Н.Н. Развитие образовательных технологий в начальном профессиональном образовании: дис. на соиск. уч. ст. ... д. пед. н.: 13.00.08 / Н.Н. Михайлова. – М., 2007. – 431 с.
3. Пахомова Н.Ю. Метод учебного проекта в образовательном учреждении: пособие для учителей и студентов педагогических вузов / Н.Ю. Пахомова. – М.: АРКТИ, 2003. – 110 с.

Prigodiy A.

COMPONENTS PRACTICE-ORIENTED TRAINING OF TEACHERS TECHNOLOGIES

The article describes theoretical aspects of practice-oriented training of teachers of technology. Analyzed components and technological standards of education from the standpoint of practice-oriented approach.

Key words: *practice-oriented, teacher training technology, university.*

Стаття надійшла до редакції 31.03.13